

FILMKLUB

MŰVÉSZET TEMPLOMA- AZ ÉN REMBRANDTOM

/holland dokumentumfilm film, 107'/

Vetítés helye: Krúdy Gyula Art mozi (Nyíregyháza, Országzászló tér 08.)

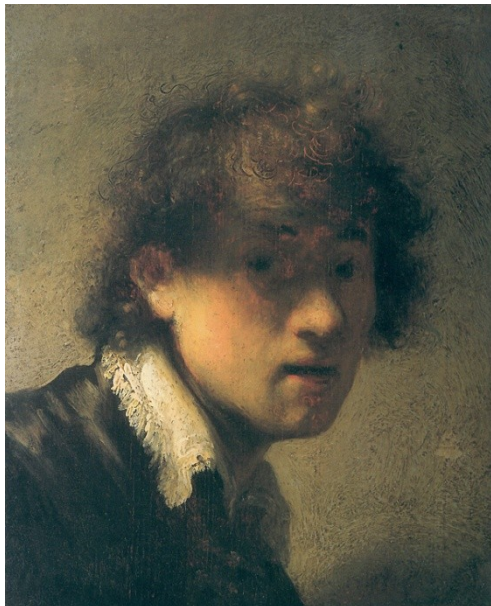
Vetítés időpontja: 2022. február 14. (hétfő) 17.00 óra+ előadás, beszélgetés

A belépőjegy ára: 500 FT

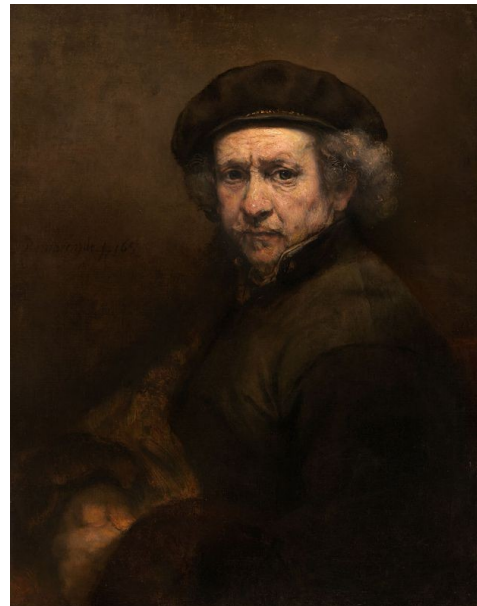

Mérföldnyi festett sötétség /részlet/

Greenaway, a festő-rendező mindig is festői szemmel filmezett, az Éjjeli őrjárat keletkezéstörténetét bemutató játékfilmje egy festészetet népszerűsítő nagyszabású terv része. Lefilmezni azt, amit a festő lefestett, látott, a modellt, a kinyújtott tenyerét a mellvért előtt, lefilmezni, mégha csak rekonstrukció is: időutazás a festmény múltjába, indiszkrét (ál)dokumentáció, hiszen ismerünk olyan fotókat, melyek a festőről és modelljéről készülnek munka közben, s ezeken feltűnő a modell zavart civilisége, pillanatnyisége; szinte olyan mintha egy kép lenne, de még nem az, még csak készülődik, hogy képpé váljon, átalakuljon festékké, tárgyias illúzióvá. Vagy pedig inkább a festmény lenne az öntvény, amelyet lefejtve fellélegezhet az élő?

Rembrandt, 1629

Rembrandt, 1659

A film valahogy ezt az időmegfordítást játssza: visszaforgatja a festmény idejét, lefejt mint réteget, mintha az maszkként rátapadt volna a modellre. Egy festő-film szinte végig ilyen: a szereplők kiválnak a képből, megmozdulnak, élnek, s mégis valahogy súlytalanabbak, vékonyabbak, mint amilyenek a képen voltak. (Bármennyire tökéletesen gazdag rekonstrukciók láthatók ebben a filmben /is/: az Éjjeli őrjárat figuráitól Saskia-Flóra pompájáig.) Mintha a festmény feltörhetetlen volna, s ellenállna minden beavatkozásnak. Ha nem kap Rembrandt születésének 400. évfordulóján felkérést egy különleges Éjjeli őrjáratinstallációra az amszterdami Rijksmuseumban, Peter Greenaway talán sohasem csinál Rembrandtról filmet, hiszen saját bevallása szerint is Vermeer az a festő, aki igazán közel áll hozzá. De ha közel áll is hozzá, geometriájával, ünnepélyes precizitásával, a filmrendező

provokatív fantáziájával „ellenfelet” is láthat Vermeerben, akinek békés világát felforgatja, míg Rembrandt organikus, testi, erotikus képzetekben bővelkedő mitologikus világához Greenaway nehezebben tud mit „hozzátenni”, ezért – talán nem is meglepő módon – a *Nightwatching*-ben visszafogja magát, s a filmben testnedvekről, vérről, zsigerekről már csak beszélnek, de ténylegesen nem látunk belőlük semmit...

Mégis, ebből a filmből is kitetszik, hogy Peter Greenaway alapélménye, művészi megszállottságának tárgya a szexualitás és a bűntény, noha nem ezekhez a kulcsszavakhoz keresi a témáját (sőt, egyáltalán nem készít „műfaji” filmet), hanem megtévesztően más irányúnak látszó témákat gyúr át saját tobzódó kénye-kedve szerint. Greenaway olyan film- és képzőművész (akárcsak Francis Bacon), aki legártatlanabb szereplőjét is Prokrusztész-ágyba kényszeríti, lett légyen szó rajzolóról, zoológusról, építészről, könyvtárosról – mindenki megkapja büntetését, s minden ártatlannak látszó gyönyörről kiderül, hogy velejéig romlott és végzetes. A Prokrusztész-ágy, amelyet a rendező Rembrandt számára kijelöl, ezúttal egy bűnügyi történet. Ugyan bizvást kijelenthetjük, hogy a film alapötlete, miszerint az 1642-ben befejezett *Éjjeli őrző* címen ismertté vált festmény egy gyilkosságot leplezne le, s a kép

kudarcának majd a festő kegyvesztettségének, s ettől fogva folyamatosan romló anyagi és morális helyzetének oka a gyilkos(ok) bosszúja; nos ez az alapötlet merő fikció, amely minden alapot nélkülöz. Irodalmi ötletnek azonban nem rossz. Azért nem rossz, mert Greenaway nem tett mást, mint a Rembrandtot körülvevő reális emberi és politikai környezetet – amely teljes bonyolultságában ábrázolhatatlan – összesűritette, konkretizálta, s egzaltált alkotói túlzásokkal élve rávetítette arra az egyszerű alaphelyzetre, amely az Éjjeli őrjárat keletkezése volt. A monumentális csoportképet 1640 és 1642 között festette Rembrandt, az amszterdami lövészegylet megbízásából, az egylet tanácstermébe, ahol, amint a legfrissebb, 2009-es kutatások kiderítették, öt másik festő műveivel együtt egységes, keretezetlen frízt alkotva állították ki. [...]

